

πιολογικές - μη κανονιστικές ερμηνείας (όσχετες προς κανόνες δηλαδή). Και τούτο, όχι γιατί παρέβλεπε την διαπλοκή του Δικαίου με την πολιτική, την ηθική, την φιλοσοφία ή την κοινωνιολογία, αλλά γιατί την διαπλοκή αυτή την θεωρούσε νομικώς αδιάφορη. Επιστημονικό αντικείμενο του νομικού, κατά τον θετικιστή Κέλσεν, είναι ο νόμος, ως έχει σε δεδομένο κανονιστικό σύστημα και όχι ως «έδει» να έχει ηθικούς, πολιτικούς κ.λπ. Κατέληξε, έτσι, στην συγκρότηση ενός συνόλου προτάσεων, περιγραφικών της τυπολογίας των φαινομένων του Δικαίου, με απαιτήσεις διατοπικό και διαχρονικό κύρους. Δίκαιο, κατά τον Κέλσεν, σημαίνει ιεραρχική συναρμολογία δεοντικών κανόνων, εξαναγκαστικής συμπεριφοράς, που έχουν τεθεί από το Κράτος (ως οργανισμού νόμιμης βίας νοουμένου), αντλούν δύναμη επιβολής (ισχύ) καθέναν από τον προηγούμενό του, εκπορεύονται όλοι από έναν, υποθετικό, θεμελιώδη κανόνα (Grundnorm) και επιφέρουν, δύναμη, κυρώσεις σε όσους τους παραβούν. Ο θεμελιώδης αυτός κανόνας δεν είναι αποτέλεσμα της νομοθεσίας (με την κυριολεκτική σημασία του όρου), αλλά υπερβατολογική, a priori, προϋπόθεσή της και υπόκειται τόσο των επί μέρους έννομων τάξεων (κρατών) όσο και της Διεθνούς έννομης τάξης.

Η θεωρία του Κράτους και η κριτική του Δικαίου υπήρξαν επίσης αντικείμενα, από το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα ως σήμερα, και της μαρξιστικής σκέψης: θα ήταν όμως παρακινδυνευμένο να μιλήσει κανείς για μια Μαρξιστική Σχολή του Δικαίου, με την σημασία συστηματικής αυτοτελούς συνολικής θεώρησης των φαινομένων του Δικαίου, παρά την εγκαθίδρυση μαρξιστικής καθεστώτων, έννομων τάξεων δηλαδή, και την διεθνή ακαδημαϊκή παρουσία διαπρεπών νομικών μαρξιστικών προσανατολισμού. Το ζήτημα έχει απασχολήσει, ιδιαίτερα, τους μαρξιστές νομικούς και παραμένει εκκρεμές. Ο Μαρξ και ο Ένγκελς έθεσαν βέβαια τις μεθοδολογικές προϋποθέσεις θεώρησης των νομικών μορφών αλλά δεν συγκρότησαν αυτοτελή θεωρία του Δικαίου. Ο κορυφαίος «σοβιετικός» νομικός Πασουκάνις (Pasukanis) διέτυπωσε την άποψη ότι «το Δίκαιο υπάρχει με μοναδικό σκοπό την οριστική εξαφάνισή του» (θεωρία εξελικτικού μαρξισμού του Δικαίου), και ότι ως επιφανές των παραγωγικών σχέσεων και των ταξικών αντιθέσεων δεν αρκεί για την θεμελίωση αυτόνομης, επιστημονικής θεώρησης. Την άποψη του αυτή διασκέυασε κατά την περίοδο της σταλινικής παντοδυναμίας, διακρίνοντας «την τυπική πλευρά του Δικαίου από το υλικό, ταξικά καθορισμένο, περιεχόμενό του», αλλά η νέα του θέση, εκτός του ότι είναι μαρξιστικά διαβλητή, αφού επιτρέπει, απολιτοποιούμενη, την εξέταση των νομικών μορφών ανεξάρτητα από τις ιστορικές συγκυρίες διαμόρφωσής τους, διευκόλυνε και την μετεξέλιξη της μαρξιστικής κριτικής του Δικαίου σε νομική δογματική της «σοσιαλιστικής» έννομης τάξης (σοσιαλιστική νομική δογματική και σοσιαλιστική νομιμότητα).

Η εμπειριοκρατική, θετικιστική παράδοση της αγγλοσαξονικής σκέψης, η δικαιοπλαστική δράση των δικαστών

και η περιπτώσιολογική ανάπτυξη του αγγλοαμερικανικού Δικαίου, συνείναν στην πραγματιστική θεώρηση των νομικών φαινομένων, τόσο στην Αγγλία όσο και στον Νέο Κόσμο. Το ανάλογο συμβαίνει και στις σκανδιναβικές χώρες εξαιτίας, κυρίως, της απομόνωσής τους και της μικρής συμβολής της Ρωμαϊκού Δικαίου στην συγκρότηση των νομικών τους συστημάτων. Γίνεται έτσι λόγος για Αμερικανικό και Σκανδιναβικό Νομικό Ρεαλισμό. Κατά την Αμερικανική Ρεαλιστική Σχολή, Δίκαιο είναι ό,τι ο δικαστής αποφασίζει ως Δίκαιο. Οι τυπολογικές κατασκευές, οι εννοιολογικές εμβασθήσεις και οι μεταφυσικές αφηλολογίες όχι μόνο αποφεύγονται αλλά και προκαλούν έντονες επικρίσεις: «Μισώ την Δικαιοσύνη», έλεγε ο περίφημος δικαστής Χολμς (Oliver W. Holmes), «όταν γίνεται λόγος γι' αυτήν αντιλαμβάνομαι ότι δεν θέλουν να σκεφθούν νομικά!» Ο ίδιος διακήρυττε ότι η ζωή του νόμου είναι εμπειρία και λογική: «ο νόμος, όπως και κάθε γεγονός αυτού του κόσμου, πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα της επιστήμης». Η κίνηση του Αμερικανικού Ρεαλισμού εκτείνεται κατά τον Μεσοπόλεμο (1920-1940) και βαίνει παράλληλα με την Αμερικανική Κοινωνιολογική Σχολή του Δικαίου, δίνοντας έμφαση στον νόμο που είναι καταλληλότερος από την νομολογία για την ρύθμιση των κοινωνικών συγκρούσεων, ιδιαίτερα σε εποχές μεγάλης οικονομικής κρίσης, χωρίς πάντως να υποτιμάται η δυνατότητα χρήσης κοινωνιολογικών κριτηρίων (όχι εννοιολογικών) από τον δικαστή. Στην δεκαετία του 1960 εμφανίζεται η Κίνηση για την κριτική θεώρηση του Δικαίου η οποία καταγγέλλει το Δίκαιο ως απάτη (επιβολή του ισχυρού επί του ανίσχυρου) και αμφισβητεί την αντικειμενικότητα του νομικού του νόμου. Τελευταία εμφανίζονται η Σχολή της Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου, που αντλεί τις αρχές της από τη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία, και η Θεωρία της Δικαιοσύνης του Ράουλς (S. Rawls) που εισάγει την απρακτώτη ανάπτυξη των δυνατότητων όλων των ανθρώπων υπό καθένας (της για όλους ελευθερίας, και την άρση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων υπέρ των ασθενέστερων.

Κ. ΣΟΦΙΑΝΟΣ [II]

BIBΛΙΟΓΡ.: I. Αραβαντινού, *Εισαγωγή στην Επιστήμη του Δικαίου*, β' έκδοση, Α. Σάκκουλας, Αθήνα, 1983 / Γ. Μιχαηλίδη-Νουφρού, *Δίκαιο και κοινωνική συνείδηση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1972 / Rudolf V. Jhering, *Ο σκοπός εν τω Δίκαιο*, μετφρ. Γ. Δ. Σαραντάκη, Αθήνα, 1955 / LLOYD'S, *Introduction to Jurisprudence*, fifth edition, εκδ. Stevens & sons, London, 1985 / Φαίδωνα Ι. Κοζύρη, «Τρεις προβληματισμοί στην Αμερικανική Θεωρία του Δικαίου», *Νομικό Θήμα*, τόμος 39, 1991 / Χάρολντ Μπέρμαν, «Φιλοσοφικές απόψεις του Αμερικανικού Δικαίου» στο συλλογικό έργο: *Ομιλίες για το Αμερικανικό Δίκαιο*, επιμέλεια Harold Berman, εκδ. Φέξη, Αθήνα, 1965 / Πέτρος Παπαδάτου, *Εισαγωγή εις το Δίκαιο*, Αθήνα, 1972 / Gustav Radbruch, *Εισαγωγή εις την επιστήμη του Δικαίου*, β' έκδοση, μετφρ. Ν. Ταζεδάκης, Αθήνα, 1962 / M. Mialle, *Κριτική εισαγωγή στο Δίκαιο*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1988 / Π. Σούρλας, *Θεμελιώδη ζητήματα της μεθοδολογίας του Δικαίου*, εκδ. Α. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή, 1986 / Κ. Μ. Σταμάτης, *Κριτική της Κασαρίης θεωρίας του Δικαίου*, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1986 / Ν. Αλιμπράνη, Α. Μανιτάκη, Ν. Ρεϊχ, Π. Σούρλα, Κ. Μ. Σταμάτη, *Μελέτες για μια κριτική θεώρηση του δικαίου*, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1985.

— Σχολές Ποινικού Δικαίου και Εγκληματολογίας (Νομ.): κατά τους νεώτερους χρόνους και ιδίως κατά τον 17ο αιώνα κύριο λόγο στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής νομικής σκέψης και κατ' επέκταση της ποινικής σκέψης διαδραμάτισε η Σχολή του Φυσικού Δικαίου. Η σχολή αυτή θεωρούσε ότι ο κόσμος διέπεται από νόμους καθολικής ισχύος που πρέπει να αναζητούνται όχι σε κάποια υπερφυσική τάξη μεταφυσικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα, αλλά στην εμπειρική παρατήρηση της φύσης του ανθρώπου και της κοινωνίας (ως χώρου δράσης του ανθρώπου). Σχετικά με τους ποινικούς θεσμούς, αναλύθηκαν με ορθολογικό τρόπο από τους βασικούς της εκπροσώπους (Γκρότιους, Χομπς και Πούφεντορφ) ζητήματα όπως: τί είναι ποινή, από πού αρύεται η Πολιτεία το δικαίωμα να επιβάλλει ποινές, σε τί αποσκοπεί η επιβολή της ποινής και ποιο παράγοντες ή προϋποθέσεις προσδιορίζουν ειδικότερα την απειλή και επιβολή της ποινής. Κυρίως επιδιώχθηκε κατά την ανάλυση των ζητημάτων αυτών να δοθεί έμφαση στην εξυπηρέτηση των σκοπών της ποινής και ιδίως στον προληπτικό της χαρακτήρα. Δεν πρέπει έτσι κανείς να τιμωρείται για λόγους εκδίκησης. Επίσης θεωρείται ότι δεν πρέπει να εγκληματοποιούνται «εσωτερικές πράξεις» ή πράξεις που η τιμωρία τους δεν ενδιαφέρει κανένα. Τονίστηκε τέλος ότι για να υπάρχει ποινή θα πρέπει το επιβαλλόμενο κακό να πηγάζει από νόμιμη δημόσια εξουσία.

Σ' ένα μεταγενέστερο στάδιο (18ος αιώνας) αναπτύχθηκε η Σχολή του Κλασικού Δικαίου, με βασικούς εκπροσώπους τους *Διαφωτιστές* (ιδίως Μπεκκαρία, Μπένθαμ, που στηρίζονταν κυρίως στις διδασκαλίες του Μονταγκιέ). Και η σχολή αυτή, όπως και εκείνη του Φυσικού Δικαίου, διαπνεόταν από δυσπιστία προς την παράδοση, από πίστη στην δύναμη της ανθρώπινης λογικής και της επιστήμης, και από αναζήτηση της αρμονίας και της κανονικότητας στην φύση και τους φυσικούς νόμους. Κύριο χαρακτηριστικό της υπήρξε η αντίδραση κατά της κρατικής και δικαστικής αυθαιρεσίας που επικρατούσε τότε και η αντίληψη ότι ο άνθρωπος έχει αυτοδύναμη αξία, «κανονικότητα» ενεργειών και ελευθερία βούλησης. Ειδικότερα, στον χώρο των ποινικών θεσμών διατυπώθηκαν τρεις θεμελιώδεις αρχές: 1) η αρχή της νομιμότητας των εγκλημάτων και των ποινών, δηλαδή η αρχή που εγκαθιδρύεται και από το Ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 7 §1 εδ. α') και που βρσκει έκφραση στην ψήφιση κωδικοποιημένων νομοθετικών κειμένων, ότι «έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της»· 2) η αρχή της ποινικής ευθύνης του εγκληματία, σύμφωνα με το μέγεθος της ενοχής του· και 3) η αρχή της ποινής ως μέσου γενικής πρόληψης και άσκησης ψυχολογικού καταναγκασμού, ικανού να συγκρατήσει τους πολίτες από το έγκλημα (φώβευμπαχ). Πάντως κατ' απόκλιση της αρχής αυτής υποστηρίχθηκε επίσης ότι η ποινή πρέπει να θεμελιώνεται στην δικαιοσύνη, χωρίς να αποβλέπει σε αποκατάσταση του δικαίου (Χέ-

γκελ) και ότι εν πάσει περιπτώσει εκτός από την γενική πρόληψη η ποινή θα πρέπει να αποσκοπεί στον εκφοβισμό του εγκληματία, δηλαδή στην ειδική πρόληψη (Γκρότιους).

Οι παραπάνω θέσεις τέθηκαν και αυτές υπό αμφισβήτηση από την Ιταλική Θετική Σχολή (τέλη 19ου και αρχές 20ου αιώνα). Αφετηρία της διδασκαλίας της σχολής αυτής ήταν ότι ο «εγκληματίας άνθρωπος» δεν εμφανίζει «κανονικότητα» στους ενεργειές του, ούτε έχει ελευθερία βούλησης· αποφασίζει για την τέλεση ή μη μιας εγκληματικής πράξης, διότι άγεται και φέρεται από την αντικωνομική του προσωπικότητα (ντετερμινισμός). Επομένως η αντιμετώπιση ενός τέτοιου εγκληματία θα πρέπει να γίνεται όχι με βάση την ανύπαρκτη ποινική του ευθύνη και την υπαρξη ή μη της τυχόν ενοχής του, αλλά απλά και μόνον βάσει του γεγονότος ότι ζει μέσα σε μια κοινωνία ανθρώπων (κοινωνική ευθύνη) και με γνώμονα τον βαθμό επικινδυνότητάς του, ύστερα από εξέταση της προσωπικότητάς του. Οι κυρώσεις λοιπόν κατά την εν λόγω σχολή θα πρέπει να έχουν τον χαρακτήρα μέτρων κοινωνικής άμυνας και να στοχεύουν στην προστασία της κοινωνίας και στην ειδική πρόληψη του εγκλήματος (αχρησίευση των ανεπιδοκων βελτίωσης εγκληματία και εκφοβισμός ή «αναμόρφωση» των άλλων: Λομπρόζο, Γκαρόφαλο, Φέρρι).

Την μονομερή αυτή αντίληψη της Ιταλικής Θετικής Σχολής, που ουσιαστικά καταργούσε την παραδοσιακή έννοια της ποινής, προσπάθησε την ίδια εποχή να ξεπεράσει η Γερμανική Θετική Σχολή. Οι εκπρόσωποί της (κυρίως ο Φραντς φον Λιπστ στο λεγόμενο «Μαρξ-βούργου Πρόγραμμα» του) υποστήριξαν ότι οι «κυρώσεις» των Ιταλών Θετικιστών θα πρέπει να συλλειτουργούν αυτόνομα μαζί με την ποινή («δυσάδικο σύστημα») και είτε να την αναπληρώνουν (όταν ο δράστης είναι ακατάλογιστος) είτε να την συμπληρώνουν (στις υπόλοιπες περιπτώσεις). Ωστόσο η σχολή αυτή, οι επιδόσεις της οποίας είναι εμφανείς και στον ισχύοντα Ελληνικό Ποινικό Κώδικα, συνεχίζει να συναρτά τα μέτρα ασφαλείας με το κριτήριο επικινδυνότητας και με την ανάγκη προστασίας της κοινωνίας, χωρίς να ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την (παράλληλη, έστω) βελτίωση της τύχης όσων υπόκεινται στα μέτρα αυτά.

Κατά την μεταπολεμική περίοδο το παραπάνω πρόβλημα ήλθε να αντιμετωπίσει η Σχολή της Νέας Κοινωνικής Άμυνας υπό τον Μαρκ Ανσέλ, με κεντρικό αίτημα την ανθρώπινη, βελτιωτική μεταχείριση του κρατουμένου και με απώτερο σκοπό την αναμόρφωση της προσωπικότητάς του και την κοινωνική του επανένταξη, σύμφωνα με τις αρχές του λεγόμενου *προνοιακού προτύπου* (welfare model).

Ωστόσο και το πρότυπο αυτό σταδιακά εγκαταλείφθηκε από τα μέσα της δεκαετίας 1970, κυρίως υπό την επίδραση της *θεωρίας της ριζικής - μη παρέμβασης* (radical non intervention), με κύριο εκπρόσωπο τον Εντ. Μ. Σουρ (Ed. M. Schur). Στην θέση του προνοιακού προτύπου έρχεται έτσι να καθιερωθεί σταδιακά το λεγόμενο *δικαικό πρότυπο*, κατά το οποίο η συστηματική μέριμνα για κοινωνική επανένταξη του εγκληματία και ενεργοποίηση των θεπι-

κόν των πλευρών θα πρέπει να γίνεται με παράλληλο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του και των ανθρώπινων δικαιωμάτων του, σύμφωνα με την αρχή της κυριαρχίας του νόμου (λεπτομερέστερες αναφορές και βιβλιογραφικές παραπομπές για τα υπό συζήτηση θέματα βλ. στο έργο Ν. Ε. Κουράκη, *Ποινική Καταστολή*, 1985², σ. 95 κ.ε., 116 κ.ε., 192 κ.ε., 238, 276 κ.ε.).

ΝΕΣΤΟΡ Ε. ΚΟΥΡΑΚΗΣ [Π]

σχολές, ιερατικές ► ΚΛΗΡΟΣ.

Σχολή, η οικισμός της κοινότητας Άνω Γαυρίου, της επαρχίας Άνδρου, του νομού Κυκλάδων. Κάτοικοι 25 (1971), 10 (1981). Βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Άνδρου, 35 περίπου χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πρωτεύουσας του νησιού, κοντά στο Όρος Άγιοι Σαράντα, σε υψόμετρο 200. [Π]

Σχολή (Γεωργική-), η χωριό της κοινότητας Θέρμης, της επαρχίας Θεσσαλονίκης, του νομού Θεσσαλονίκης. Κάτοικοι 216 (1971). Στην απογραφή του 1981 δεν αναφέρεται ως αυτοτελής οικισμός. Βρίσκεται 13 περίπου χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Θεσσαλονίκης, πάνω στην οδό Θεσσαλονίκης-Πολυγύρου, σε υψόμετρο 20. [Π]

Σχολή (Γεωργική-), η οικισμός του δήμου Κόντσας, της επαρχίας Κόνιτσας, του νομού Ιωαννίνων. [Π]

► ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.

Σχολή Εμποροπλοιάρχων Κύμης, η οικισμός του δήμου Κύμης, της επαρχίας Καρυστίας, του νομού Ευβοίας. Κάτοικοι 75 (1971), 25 (1981). Βρίσκεται 3 περίπου χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Κύμης, στα παράλια του Όρους Κύμης, σε υψόμετρο 60. [Π]

Σχολή, Κυρηναϊκή ► ΚΥΡΗΝΑΪΚΗ ΣΧΟΛΗ.

Σχολή, Μεγάλη του Γένους ► ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ.

Σχολή του Γούντσεστερ ► ΓΟΥΝΤΣΕΣΤΕΡ, ΣΧΟΛΗ.

σχόλιο, το (φιλολ.)· αποσαφήνιση ή σύντομη ερμηνεία λέξεων, φράσεων ή χωρίων κειμένων αρχαίων, κυρίως, συγγραφέων. Τα αρχαιότερα ιερά ή ειδωλολατρικά κείμενα υπήρξαν από πολύ νωρίς αντικείμενο σχολιασμού από τους φιλόλογους και γραμματολόγους, καθώς και από τους ερμηνετές (φιλοσόφους και θεολόγους). Έτσι, η ίδια η Αρχαιότητα μάς μεταβίβασε πολλά σχόλια πάνω σε έργα αρχαίων συγγραφέων, όπως των αλεξανδρινών κριτικών για τον Όμηρο, του Ασκονίου για τον Κικέρωνα, του Σερβίου για τον Βιργίλιο κ.λπ. Ο Αριστοτέλης έγινε γνωστός στην Δύση, κατά τον Μεσαίωνα, κυρίως από τα σχόλια του Αβερζίου (12ος αιώνας). Φυσικά η Αγία Γραφή υπήρξε αντικείμενο αναριθμητών σχολίων, όπως εκείνα του Ωριγένη κ.ά. Από τα Σχόλια των επιστολών του Αγίου Παύλου του Πελαγίου (5ος αιώνας) προέκυψε η αίρεση του Πελαγיאισμού. Από την εποχή των Ουμανιστών (Μπουντέ, Καζωμπόν, Λαμπέν κ.ά.), η σύγχρονη φιλολογία πολλαπλασίασε τις εκδόσεις σχολίων πάνω σε κλασικά έργα.

Από τα διασωθέντα σχόλια της αλεξανδρινής και βυζαντινής εποχής ξεχωρίζουν τα σχόλια για τον Όμηρο, με σπουδαιότερα τα σχόλια του Ευσταθίου (*Παρεκβολαί*), για τον Ησίοδο και τον Πίνδαρο, κύρια πηγή των οποίων

υπήρξε ο Δίδυμος, και για τους Αισχύλο (Γλαύκος στο *Περί Αισχύλου μύθων*, Αριστοφάνης, Αρίσταρχος), Σοφοκλή (Δίδυμος), Ευριπίδη (Διονύσιος, Δίδυμος), Δικαίαρχος κ.ά.), Αριστοφάνη (Φάεινος, Σύμμαχος, Καλλίστρατος κ.ά.), Θουκυδίδη (Δίδυμος), Πλάτωνα (Σπεύσιππος, Ξενοκράτης, Διογένης Λαέρτιος κ.ά.), Αριστοτέλη (μεταξύ των οποίων και τα σχόλια του κορυφαίου ερμηνευτή Αλεξάνδρου του Αφροδισιεύως), Δημοσθένη (Ουλιπιανός, Ζώσιμος κ.ά.), Αισχίνη (Δίδυμος και Καϊκίλιος), Λυκόφωνα (Τζέτζης), Απολλώνιον τον Ρόδιο (Λούκιλλος Ταρραίος, Σοφοκλής, Θέων), Καλλίμαχο (Αρτεμίδωρος, Θέων, Επαφρόδιτος κ.ά.), Άρατο (Θέων, Ίππαρχος κ.ά.), Θεόκριτο (Αρτεμίδωρος, Θέων, Ασκληπιάδης κ.ά.), Νίκανδρο (Θέων, Πλούταρχος, Δημήτριος ο Χλωρός κ.ά.) και Διονύσιο τον Περιγητή. [Π]

Σχότεν (Schoten)· πόλη του Βελγίου, βορειοανατολικά της Αμβέρσας, στις όχθες των διωρύγων Αμβέρσας-Τούρναχου και Αλβέρτου. Έχει βιομηχανίες τροφίμων και μηχανοκατασκευών. Κάτοικοι 31.000. [Π]

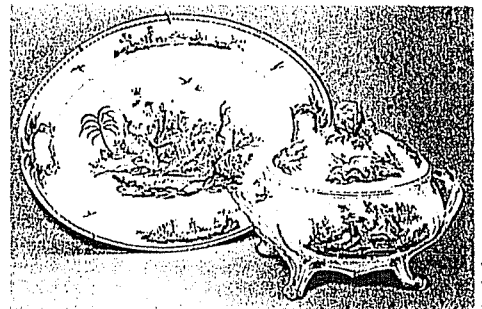
Σω (Sceaux)· πόλη της Γαλλίας, στον νομό Ω-ντε-Σεν, 6 χιλιόμετρα νότια του Παρισιού. Στην περιοχή της υπάρχει η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή (16ος-18ος αιώνας). Κάτοικοι 18.625.

— (ιστ. - Καλ. Τέχν.). Η χωροθεσπισία του Σω περιήλθε το 1674 στην κατοχή του Κολμπέρ, ο οποίος έκτισε εκεί, υπό την επίβλεψη του αρχιτέκτονα Περύ κατά πάσαν πιθανότητα, έναν πύργο στο κέντρο ενός εκτενούς πάρκου που είχε σχεδιάσει ο κηποτέχνης Λε Νοτρ. Το 1700, ο Λουδοβίκος ΙΔ' αποφάσισε να προσφέρει το Σω στον δούκα του Μαιν, αναγνωρισμένο ως νόμιμο εξώγαμο γιο του. Έκτοτε, ο πύργος γνώρισε στιγμές ιδιαίτερης λαμπρότητας χάρη στα πνευματικά ενδιαφέροντα της δούκισσας του Μαιν, η οποία διατηρούσε εκεί πραγματική Αυλή (χοροί, θεατρικές παραστάσεις, γιορτές που έμειναν γνωστές ως «νύχτες του Σω») και φιλοξενούσε ανθρώπους των Γραμμάτων. Όμως η συνωμοσία του Σελαμάρ (1718), που εξυφάνθηκε στον πύργο του Σω κατά του αντιβασιλιά Φιλίππου της Ορλεάνης, επέφερε την διάλυση του φιλολογικού σαλονιού* της δούκισσας του Μαιν. Στην συνέχεια ο πύργος περιήλθε στην κατοχή του δούκα του Παντιέβρ, ο οποίος φιλοξενούσε εκεί τον συγγραφέα Φλοριάν. Η έκταση πουλήθηκε το 1798 και ο πύργος κατεδαφίστηκε. Το 1856 ο δούκας του Τρεβίζο, γιος του στρατάρχη Μορτιέ, ανήγειρε στον ίδιο χώρο έναν πύργο από κεράμους και λίθους, που δεν διέθετε όμως ιδιαίτερη αρχιτεκτονική φυσιογνωμία. Από το 1924 το Σω ανήκει στον νομό Σεν. Από την αρχική ιδιοκτησία παραμένει το πάρκο που σχεδίασε ο Λε Νοτρ, με το Μεγάλο Κανάλι (Grand Canal) και την λίμνη του Οκταγώνου (bassin de l'Octogone), τον στεγασμένο πορτοκαλεώνα (orangerie) του Μανσάρ και το περίπτερο της Αυγής (pavillon de l'Aurore), τον θόλο του οποίου ζωγράφησε ο Λε Μπρεν. Στο Σω ξανακτίστηκε το περίπτερο του Ανοβέρου (pavillon de Hanovre) που πριν από το 1930 βρισκόταν στο Παρίσι.

— **Σω, φαγεντιανά και πορσελάνες του** (Sceaux) φαγεντιανά και είδη πορσελάνης τα οποία παράγονταν στο εργαστήριο του Ζακ Σαπέλ (Jacques Chapelle), που ιδρύθηκε στο Σω το 1748. Υπό την προστασία της δούκισσας του Μαιν, ο Ζακ Σαπέλ κατασκεύαζε αρχικά είδη από μαλακή πορσελάνη, την παραγωγή της οποίας αναγκάστηκε να διακόψει το 1749 λόγω του αποκλειστικού προνομίου του εργαστηρίου των Σεβρών. Αλλά και τα φαγεντιανά του, με πρωτότυπη διακόσμηση και ψημένα σε χαμηλή φωτιά, αντικατοπτρίζουν την προτίμησή του για την πορσελάνη: φόρμες περίτεχνες με ανάγλυφα «ροκάιν», εκλεπτυσμένος διάκοσμος με άνηθ, πουλιά, ρωπογραφικές σκηνές, ζωγραφισμένα σε απαλά

Πιάτο με οδοντωτό χείλος και πολύχρωμο διάκοσμο, «ποτισμένο» με μπλε φαγεντιανά του Σω. Περίπου 1780. (Musée national de Céramique, Σεβρ).

Σκεπαστή σουπιέρα με την πιστέλα της. Φαγεντιανά του Σω με πολύχρωμο διάκοσμο. 18ος αιώνας. (Μουσείο Λούβρου, Παρίσι).

χρώματα που αναδεικνύονται από ένα χαρακτηριστικό φωτεινό μπλε. Η παραγωγή του εργαστηρίου εμπλουτίστηκε και με αγαλματίδια και σουπιέρες με καπάκι στον τύπο των κεραμικών του Στρασβούργου. Το εργαστήριο, που νοικιάστηκε στους Συμφοριέν Ζακ (Symphorien Jacques) και Ζοζέφ Ζιλιέν (Joseph Jullien) 1763), αγοράστηκε εκ νέου από τον Ρισάρ Γκλο (Richard Glot 1772) και περιήλθε υπό την προστασία του δούκα του Παντιέβρ (Penthhièvre 1775), οπότε και φιλοτεχνήθηκαν πολλά σερβίτια φαγητού για τους πύργους του. Τα εμβλήματα του εργαστηρίου ήταν το τριπλό κρίνιο άνθος (θυράς της Γαλλίας 1749-1763), τα αρχικά SC (Sceaux-Chapelle) και SP (Sceaux-Penthhièvre), και η άγκυρα. [Π]

Σω, Άρτι (Shaw, Artie, πραγματικό όνομα Arthur Arshawsky)· Αμερικανός κλαρινετίστας και δημοφιλής διευθυντής μπάντας κατά τις δεκαετίες του 1930 και 1940 (γεννήθηκε στην Νέα Υόρκη το 1910).

Ο Σω άρχισε να παίζει ως επαγγελματίας από το 1925. Το 1935 παρουσίασε σε μία συναυλία σουίνγκ στην Νέα Υόρκη μία από τις δικές του συνθέσεις με την συνοδεία κουαρτέτου εγχόρδων. Ακολούθησε η δημιουργία μιας ορχήστρας τζαζ και μιας χορευτικής ορχήστρας που περιλάμβαναν τμήμα εγχόρδων αλλά, το 1937, αναμόρφωσε την ορχήστρα του σύμφωνα με πιο συμβατικά πρότυπα. Έναν χρόνο αργότερα έγινε παγκοσμίως γνωστός με την ηχογράφηση του *Begin the Beguine* του Κόουλ Πόρτερ. Από το 1939 ζούσε κατά περιόδους στο Μεξικό και τις ΗΠΑ, πειραματιζόμενος περιστασιακά με μικρές ορχήστρες «κόμπο» της τζαζ (combo = μικρά σύνολα τζαζ και ελαφράς μουσικής), τα οποία, ανεξάρτητα από την σύστασή τους, ονόμαζε

«Gramercy Five». Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 εγκατέλειψε εντελώς την μουσική τζαζ. Άνθρωπος πνευματώδης, έγραψε μία αποκαλυπτική αυτοβιογραφία με τίτλο *The Trouble with Cinderella* (1952). [Br.]

Σω, Έρβιν (Shaw Irwin)· Αμερικανός μυθιστοριογράφος, θεατρικός συγγραφέας και διηγηματογράφος (Μπρούκλιν, Νέα Υόρκη, 1913 - Νταβός, Ελβετία, 1984).

Άρχισε να γράφει από την περίοδο των σπουδών του στο Κολλέγιο του Μπρούκλιν για τον κολλεγιακό θεατρικό σύλλογο και για ραδιοφωνικές εκπομπές. Το 1936 έγραψε το πρώτο θεατρικό του έργο, ένα αντιπολεμικό δράμα με τίτλο *Θάψτε τους νεκρούς* (Bury

the Dead). Ακολούθησαν τα θεατρικά έργα *Πολιορκία* (Siege, 1937), *Οι ευγενικοί άνθρωποι* (The Gentle People, 1939), *Ήσυχια πόλη* (Quiet City, 1939), *Οι συνσταλμένοι και οι μοναχικοί* (The Shy and the Lonely, 1941). Εξέδωσε επίσης έναν τόμο με τα καλύτερα διηγήματά του με τίτλο *Sailor Off the Bremen and Other Stories* (1939). Κατόπιν υπηρέτησε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στα πρώτα έργα του αντλούσε τα θέματά του από τα πολιτικά, κοινωνικά και ιστορικά προβλήματα της σύγχρονης Αμερικής. Από τις εμπειρίες του στον πόλεμο εμπνεύστηκε το μυθιστόρημα *Τα νεαρά λιοντάρια* (The Young Lions, 1948, γνωστό από την κινηματογραφική του προσαρμογή ως *Ο χορός των καταραμένων*). Αργότερα εξέδωσε τα μυθιστορήματα *Πλούσιος άνθρωπος, φτωχός άνθρωπος* (Rich Man, Poor Man, 1970) *Ζητιάνος, κλέφτης* (Beggarmen, Thief, 1977), *Βραδινό στο Βυζάντιο* (Evening in Byzantium), *Η κορυφή του λόφου* (The Top of the Hill) και *Αρτος επί των υδάτων* (Bread upon the Waters), τα οποία γνώρισαν σημαντική εκδοτική επιτυχία και προσαρμόστηκαν σε κινηματογραφικές και τηλεοπτικές ταινίες. Ως το τέλος της ζωής του, είχαν πωληθεί 14 εκατομμύρια αντίτυπα των βιβλίων του σε 25 γλώσσες. [Br.]

Σω, Ρίτσαρντ Νόρμαν (Shaw, Richard Norman)· Βρετανός αρχιτέκτονας και πολεοδόμος που διακρίθηκε στην αρχιτεκτονική της κατοικίας και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στο κίνημα αναβίωσης της εγχώριας αγγλικής αρχιτεκτονικής (Εδμμόουρνο 1831 - Λονδίνο 1912).

Ο Σω σπούδασε αρχιτεκτονική στην Βασιλική Ακαδημία του Λονδίνου και το 1862 άνοιξε δικό του αρχιτεκτονικό γραφείο. Το 1877 έγινε πλήρες μέλος της Βασιλικής Ακαδημίας. Ουσιαστικά